

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 99/05-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť N. H., B., zastúpenej advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 10 NcC 20/03, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo N. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 10 NcC 20/03 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e v konaní sp. zn. 10 NcC 20/03 konať bez zbytočných prietáhov.

3. N. H. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný nahradiť N. H. trovy právneho zastúpenia v sume 6 309 Sk (slovom šesťtisícristodevät' slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. E. Ľ. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Sťažnosti N. H. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2005 doručená sťažnosť N. H., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. Ľ., B., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 10 NcC 20/03.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 99/05-7 z 30. marca 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 16. mája 2005, vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľky vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 23. mája 2005 oznámila, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľka sa návrhom doručeným okresnému súdu 14. októbra 2002 domáhala zvýšenia výživného proti povinnému rodičovi. Uvedený návrh bol na výzvu okresného súdu doplnený procesným podaním z 12. januára 2004. Okresný súd vo veci vôbec nekonal, preto sťažovateľka podala 3. júna 2004 sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľka vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní sp. zn. 10 NcC 20/03 a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prieťahov. Zároveň sťažovateľka požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou zo 6. mája 2005 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľky. Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zo 17. júna 2005 uviedol, že sťažovateľka bola v čase podania návrhu na začatie konania plnoletá a návrh mala podať samostatne, „... čím by bola určite predišla zdržaniu, ku ktorému došlo tým, že vec bola vylúčená na samostatné konanie“.

Podpredseda okresného súdu vo svojom stanovisku ďalej uviedol, že vo veci sa nekonalo v období od júna 2004 do mája 2005 z dôvodu zdravotnej operácie a následnej práceneschopnosti zákonnej sudkyne od začiatku septembra 2004 do konca februára 2005.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, stanoviska podpredsedu okresného súdu a najmä podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 10 NcC 20/03 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Okresnému súdu bol 14. októbra 2002 doručený návrh sťažovateľky na zvýšenie výživného proti odporcovi – otcovi sťažovateľky (č. 1. 3 spisu), pričom z dôvodu dovŕšenia plnoletosti sťažovateľky v čase podania návrhu bol predmetný návrh pokynom okresného súdu z 10. októbra 2003 postúpený oddeleniu C okresného súdu. Postúpený návrh na začatie konania bol 13. októbra 2003 pridelený na ďalšie konanie zákonnej sudkyňi (č. 1. 1 spisu).

Okresný súd uznesením č. k. 10 NcC 20/03-7 z 10. novembra 2003 vyzval sťažovateľku na doplnenie návrhu na začatie konania v zmysle ustanovenia § 43 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v určenej lehote.

Okresný súd vydal 13. januára 2004 pokyn na pripojenie spisu sp. zn. P 61/94 k posudzovanému spisu. Právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 13. januára 2004 vyjadrenie k predmetu konania v zmysle uznesenia okresného súdu č. k. 10 NcC 20/03-7 z 10. novembra 2003.

Okresný súd vydal 8. marca 2004 pokyn na vylúčenie spisu sp. zn. P 61/94 a doručenie návrhu sťažovateľky na vyjadrenie odporcovi. Okresný súd vydal 1. júna 2004 pokyn na predloženie posudzovaného spisu zákonnej sudkyňi na ďalší postup v konaní. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 23. mája 2005 bol posudzovaný spis predložený zákonnej sudkyňi 23. mája 2005.

Okresný súd vydal 23. mája 2005 pokyn na pripojenie spisu sp. zn. P 61/94 k predmetnému spisu a zistenie posledného pobytu odporcu na území Slovenskej republiky. Podľa úradného záznamu okresného súdu zo 17. júna 2005 podpredseda okresného súdu pripojil k posudzovanému spisu fotokópiu uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 99/05-7

z 30. marca 2005. Okresnému súdu bolo 9. júna 2005 doručené oznámenie Registra obyvateľov Slovenskej republiky týkajúce sa adresy trvalého pobytu odporcu. Uvedeným záznamom okresného súdu (č. I. 23) posudzovaný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 813/00, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že hoci predmetom sporu je návrh na zvýšenie výživného proti povinnému rodičovi - odporcovi, posudzovaná vec patrí po právnej stránke k štandardnej agende všeobecných súdov, pretože ide o vec týkajúcu sa rozhodovania v oblasti rodinného práva, ktoré patrí do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Navyše, právna úprava platná v dobe posudzovaného konania je obsiahnutá v zákone č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov (v súčasnosti zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a o doplnení iných zákonov).

Skutkovú stránku predmetnej veci možno tiež zaradiť k štandardným v rámci agendy patriacej do rozhodovacej činnosti všeobecného súdnictva. Podpredseda okresného súdu navyše vo svojom stanovisku zo 17. júna 2005 neuviedol ako dôvod, prečo okresný súd dosiaľ vo veci nerozhodol, ani právnu, ani faktickú zložitosť prejednávanej veci.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil z posudzovaného spisu a vyjadrení účastníkov konania žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k priet'ahom v konaní.

Sťažovateľka podala sťažnosť na priet'ahy v konaní listom z 3. júna 2004, pričom predseda okresného súdu na uvedenú sťažnosť nereagoval.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd z prehľadu úkonov vykonaných okresným súdom v tejto veci zistil, že okresný súd nevykonal žiadny úkon v posudzovanej veci od 1. júna 2004 do 23. mája 2005 (11,5 mesiacov).

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zo 17. júna 2005 uviedol, že sťažovateľka bola v čase podania návrhu na začatie konania plnoletá a návrh mala podať samostatne, „... čím by bola určite predišla zdržaniu, ku ktorému došlo tým, že vec bola vylúčená na samostatné konanie“.

Podpredseda okresného súdu vo svojom stanovisku ďalej uviedol, že vo veci sa nekonalo v období od júna 2004 do mája 2005 z dôvodu zdravotnej operácie a následnej práceneschopnosti zákonnej sudkyne od začiatku septembra 2004 do konca februára 2005. Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku postup okresného súdu v predmetnej veci vyhodnotil ako konanie, v ktorom došlo k zbytočným prietahom zo strany okresného súdu v celkovej dĺžke 11,5 mesiacov (t. j. obdobie od 1. júna 2004 do 23. mája 2005).

Základné právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že nečinnosťou okresného súdu dochádza aj k porušeniu práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Vzhľadom na skutočnosť, že v petite sťažnosti sťažovateľky nebolo uvedené, aby ústavný súd vyslovil aj porušenie práva v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru nekonaním okresného súdu v uvedenej veci, ústavný súd posudzoval uvedenú formuláciu v sťažnosti sťažovateľky ako súčasť argumentácie predmetnej sťažnosti.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Z uvedeného dôvodu ústavný súd zaviazal vo výroku tohto rozhodnutia okresný súd, aby v danej veci konal bez zbytočných prietáhov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vzal do úvahy obdobie nečinnosti okresného súdu, ako aj okolnosť, že sťažovateľka svojím správaním neprispela k zbytočným prietahom v predmetnom konaní. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci považuje sumu 15 000 Sk za primeranú so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci, a preto žiadosti sťažovateľky, ktorá požadovala primerané

finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, vo zvyšnej časti nevyhovelo. Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadol nielen na predmet konania, ktorý si v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu vyžaduje osobitnú starostlivosť so zreteľom na rýchlosť konania (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 35/01), ale aj skutočnosť, že návrh na začatie konania bol sťažovateľkou podaný 14. októbra 2002 a okresný súd až takmer po uplynutí obdobia jedného roka, t. j. 13. októbra 2003, zistil, že návrh sťažovateľky z dôvodu jej plnoletosti je potrebné administratívne prideliť do iného oddelenia okresného súdu.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, preto ústavný súd žiadosti sťažovateľky o primerané finančné zadosťučinenie vo zvyšnej časti nevyhovelo a priznanú sumu považoval za primeranú aj s ohľadom na celkovú dĺžku posudzovaného konania.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý v odôvodnených prípadoch umožňuje ústavnému súdu podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky bolo porušené, a teda mala vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2005, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci každý v hodnote 2 501 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 150 Sk.

Podľa ustanovenia § 18 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje sa tarifná odmena určená podľa § 9 až 14 o daň z pridanej hodnoty. Právna zástupkyňa sťažovateľky pripojila k vyjadreniu z 18. mája 2005 fotokópiu osvedčenia o registrácii pre daň z pridanej hodnoty.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 6 309 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnej zástupkyňi sťažovateľky okresný súd (ustanovenie § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2005